

Aanvulling Gemerts Woordenboek

Op 28 december 2020 kreeg ik van Martien van den Boom weer een stuk of twintig aanvullingen op het GWB 2017.

Martien twijfelde bij sommige woorden en uitdrukkingen of die echt algemeen Gemerts waren of alleen in zijn familie bekend. Over die twijfelgevallen heb ik met Harry Slits en Piet Vos overlegd. Gelukkig bleken bijna alle aanvullingen waardevolle bijdragen te zijn, waarvoor onze hartelijke dank. Op 26 januari 2021 kreeg ik van Jo van den Elzen-van Berlo ook weer wat aanvullingen. Tevens heb ik van de gelegenheid gebruik gemaakt om een fout in Gemerts Heem 2020, nr.1 te verbeteren (zie kultuur). Tenslotte zijn twee spelfouten in de oorspronkelijke tekst van het GWB 2017 verbeterd (zie klòtstaëke en staëke in het lemma **klòtstaëke**).

Zoals gebruikelijk in Gemerts Heem zijn de nieuwe lemmata in dezelfde vorm gegoten als de lemmata in het Gemerts Woordenboek 2017 t.b.v. een gemakkelijke digitalisering later. Tenslotte wederom een woord van dank aan Harry Slits voor zijn tijdrovende, uiterst nauwkeurige correctie van dit artikel.

Gímmers – Nederlands

aojtlajke (aojtlèjke)

ww onoverg (-t aojt, -te -, h. aojtgelaajkt/
-gelèjèjkt): uitlekken.

aord (aard)

m ev/geen mv: **4.** karakter. *Dè zit in z'nen aord.*

baon

v ev/mv -e verkl bántje: **1.** strook, baan. *lejt óp de laang baon skeuve:* iets uitstellen.

begaëve

ww (vormen, zie gaëve, h. begívve): **1.** het be-
geven, bezwijken. *Z'nen trékker hég 't begívve:*
zijn tractor heeft het begeven, is bezweken. **2.**
doodgaan, sterven. *Haj hég 't begívve toew ie*
taagenteg waar.

binnevëtter

m ev/mv -s verkl -tje: introverte man. *Haj 's 'nen*
èchten binnevëtter, ge kaomt 'r nie hëndeg aach-
ter wat ie ècht mééngt.

fraojte

ww overg (-te, h. gefraojt): fruiten (in kokend vet).
Ge moet die jaojn már ífkes fraojte.

gawzat

bw van tijd: spoedig. *Õf Gímmert gewõnnen hé*
hürde gawzat.

gelaoje

bn pred: woedend, ziedend. *Èn ik worde me tòch*
gelaoje!

gindsópin

bw van plaats: ginderheen, derwaarts, daarheen,
verderop, die kant uit/op. *Vürloopeg is 't wír*
èlken dág gindsópin: voorlopig is het weer elke
dag daarheen (bv naar je werk).

inwérke

ww onoverg (vormen, zie wérke, h. in-gewerkt):
beïnvloeden (elkaar -). *Dè wérkt óp mekaoren in:*
het ene beïnvloedt het andere.

klòtstaëke

ww (uitsl infin): turfsteken. *Klòtstaëken is zwaor*
wèèrk. Haj 's klòt wízze staëke.

klõtstaëker

m ev/mv -s: turfsteker. *Z'ne grotvadder waor klõtstaëker in de Pîl.*

knal

m ev/mv -le verkl knëlleke: knal. *Mí naj-jaor héb oew héél wa knallen èn knëllekes gehèurd.*

kultuujr

m ev/mv -tuure: kultuur. (gez, zie boewr).

laajke (lèèjke)

ww (-t, -te, h. gelaajkt/gelèèjkt) **I.** onoverg: lekken. *'t Laajkt/ Lèèjkt as 'n zeef. De geut laajkt/lèèjkt.*

II. overg. lekken. *Die waoge laajkt/lèèjkt ollie.* (Vgl *aojtlajke/ aojtlèèjke*).

naachtraovelder

m ev/mv -s: nachtbraker, iemand die het altijd laat maakt. [Opm: Vgl WBD, Deel III, sectie 3, afl. 1 geeft op p. 45/46 voor nachtbraken o.a. 'nachtraven' als vrij frequent in Oostnoordbr.; in Nuenen 'nachtdraven' en in St-Anthonis 'nachtgraven'; VD geeft als tweede betekenis van de vogelnaam 'nachtraaf': iemand die 's nachts doende is (m.n. met stelen of losbandigheid)].

nooloëpe (-loupe)

ww overg (vormen, zie looëpe/loupe, h./is noogelooëpe/ noogeloupe): **3.** nalopen, voortdurend moeite doen om bij iets te zijn of eraan deel te hebben. *Die ziekte zit tiggeworreg óvveral èn nêrges, mâr ik loup 't nie nou.*

platlooëpe (-loupe)

ww overg (vormen, zie looëpe/ loupe, h. platgelooëpe/ platgeloupe): **1.** platlopen, bv van gras. *As we góngte voetballe, liejpe we 't gras van de wèèj plat.* **2.** (figuurlijk:) ergens veel komen. *Haj hé baj z'nen buurman de deur platgeloupe.*

skómpes

o ev geen mv: schompes, in de verb. *z'naajgen 't*

skómpes wërke: zich te barsten werken. [Opm: recente ontlening aan de Ned. volkstaal]. *Die klõtstaëkers hébbe d'raajge 't skómpes gewèrkt in de Pîl.*

spitse (spits)

m ev (zelfst gebr bn): toren(spits). (Als over de verre toekomst werd gesproken, zei een oudere:) *Oo, jónge, dan ligge waj allaang ténge de spitse:* dan zijn wij al dood en begraven.

straojne

ww onoverg (-t, -de, h. gestraojnd): struinen, snuffelend rondlopen om te zien of men iets van zijn gading kan vinden. *Haj straojnde dik dÛr de bösse um kneengd te vange.*

tíggestròps

bn **1.** tegen de loop-/rijrichting in. *Haj liejpt tíggestròps de kéérk aajt.* *Haj reej tíggestròps de straot aajt.* **2.** tegendraads. *Haj is gínne hèndege um mí te wërke, haj kan nògal tíggestròps zén.*

umhogvalle

ww onoverg (vormen, zie valle, is umhoggevalle): omhoogvallen. *Verstaand had ie nie, mâr haj 's umhoggevallen èn evél wéthaawer geworre.*

verdaojstere

ww overg (-t, -de, h. verdaojsterd): **1.** verduisteren, het licht wegnemen. *In d'n orlòg moese we òns haojs verdaojstere.* **2.** (van geld). *Haj hé gèld verdaojsterd van z'nen bás.*

verklòoëte (verkloute)

ww overg (¹verkloët, ^{2/2m/3}verklot, ^{1m/3m}verklòoëte, ^{1/2/2m/3/1m/3m}verklotte, h.verklot): verkloten, verknoeien. *Ik héb m'nen tejd 'n bietje verklot.*

verstaand

o ev/geen mv verkl -stèëndje: verstand. (Uitroep als iemand iets heel doms zegt of doet:) *Wan*

verstaand. (Van iemand die onwijze dingen doet omdat zijn verstandelijke vermogens (nog) beperkt zijn, vergoelijkend:) *Dè is 't kléén verstaand.*

vètkwal

m ev/mv -le verkl -kwèlleke: **1.** vetrand, stukje vet aan vlees. *Die vètkwalle hoewfde nie óp te aète.*

2. vetzak, dikzak. *Wa hédde naw án zonne vètkwal baj 't voetballe?*

vürlooëpeg

bw van tijd: voorlopig. *Vürlooëpeg blie alles hiej- r'tzèlfde.*

Nederlands – Gimmers

begeven ('t -): begaëve ('t -)

beïnvloeden (elkaar -): inwerke

bezwijken: begaëve ('t -)

dikzak: vètkwal 2

doodgaan: (zie afpikke), begaëve ('t -), dooëd- gon, doudgon, hïmmele, kepötgon (van dieren, mensen)

fruiten: fraojte

karakter: aard 4, aord 4

knal: knal

komen (ergens veel -): platlooëpe 2, platloupe 2

kultuur: kultuujr

lekken: laajke, lèèjke

man (introvert): binnevëtter

nachtbraker: aovenduujl, naachtraovelder

nalopen: ächternoolooëpe, afternoolooëpe, afternooloupe, noolooëpe, nooloupe

omhoogvallen: umhogvalle

platlopen: platlooëpe 1, platloupe 1

schompes: skômpe

spoedig: gaow II, gaowèèchteg, gawzat

sterven: (zie afpikke), aftèlle, begaëve ('t -), hïmmele, (zie jas), kepötgon, (zie leujke), stèèrve, verrèkke

struinen: straojne

tegen de rij-/looprïchting in: tïggestròps

tegendraads: (zie riejk 1), tïggestròps

turfsteken: klötstaëke

turfsteker: klötstaëker

uitlekken: aojtlaajke, aojtlèèjke

uitstellen: aojstèlle 2, (zie baon 1)

verduisteren: verdaojustere

verkloten: verklooëte, verkloute

verknoeien: verklooëte, verkloute

vetrand (stukje vet aan vlees): vètkwal 1

vetzak: vètkwal 2

voorlopig: vürlooëpeg

werken (gewoon – en hard -): krabbe, heuve, kroomligge, ossele, peeze, piezákke, pízzeke, (zie skômpe), (zie stonde), wërke

woedend: gelaoje

ziedend: gelaoje